

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 De magie van theater

1 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg van Waltons visie op de emoties die we ervaren bij het zien van fictie: dit zijn pseudogevoelens 1
- een redenering aan de hand van tekst 1 waaruit blijkt dat ook de emoties van Chantal Janzen zélf tijdens het acteren in een musical volgens Walton pseudogevoelens zijn: spel / verbeelding 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Walton ervaart een toeschouwer bij het zien van een musical geen echte emoties maar pseudogevoelens. Een toeschouwer gaat weliswaar op in de fictie die hij ziet, maar weet heel goed dat het om een spel gaat waarin hij doet alsof en gebruik maakt van zijn eigen verbeelding 1
- Chantal Janzen zegt in tekst 1 dat ze een achtergrondverhaal verzint voor haar personage. Dat verhaal staat niet in het script, ze gebruikt daarvoor haar verbeelding. Zoals een toeschouwer opgaat in fictie, zo gaat ook zijzelf op in haar eigen fictionele verhaal. De emoties die zij daarbij ervaart zijn dus ook pseudogevoelens en geen echte emoties 1

2 maximumscore 5

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van de drie doelen van een redevoering met juiste toepassing op de rol van het koor:
(1 scorepunt per juiste weergave én toepassing van een doel) 3
 - informeren: achtergrondinformatie
 - behagen: poëzie en muziek
 - ontroeren: herkenbare emotie
- een uitleg van het gebruik dat volgens Quintilianus van pathos kan worden gemaakt: bescapen van de emoties van het publiek 1
- een uitleg van het gebruik dat volgens Quintilianus van ethos kan worden gemaakt: opbouwen van een vertrouwensband met het publiek 1

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De drie doelen van een redevoering zijn als volgt te herkennen in de functie van een koor: <ul style="list-style-type: none"> (1 scorepunt per juiste weergave én toepassing van een doel) <ul style="list-style-type: none"> – informeren: het koor geeft achtergrondinformatie en voorgeschiedenis – behagen: het koor spreekt in poëtische stijl onder begeleiding van harmonieuze muziek – ontroeren: het koor uit emoties waarin het publiek zich kan herkennen. • Het koor kan pathos gebruiken om het publiek te bespelen. Pathos is volgens Quintilianus een acute heftige emotie van tijdelijke aard, waarbij gebaren en stem uitbundig worden ingezet om bij het publiek de beoogde emoties op te roepen • Het koor kan ethos gebruiken om een vertrouwensband op te bouwen met het publiek. Ethos is een rustige, waardige en bezonnen emotie waarmee je sympathie kunt opwekken voor jezelf en wederzijds respect kunt bereiken 	<p>3</p> <p>1</p> <p>1</p>
3	maximumscore 2	
	<p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een weergave van de overeenkomst tussen Plato's kritiek op de retorica en zijn kritiek op het theater: beiden leiden af van de waarheid • een uitleg van Plato's kritiek aan de hand van zijn driedeling van de ziel: het hogere zielsdeel (denkvermogen) moet de lagere zielsdelen (inclusief de emoties) in toom houden 	<p>1</p> <p>1</p>
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plato's kritiek op het theater houdt in dat de toeschouwers door de opgeroepen emoties worden afgeleid van de zoektocht naar de waarheid. Dit komt overeen met zijn kritiek op de retorica. Volgens Plato is men in de retorica uit op het eigen gewin en niet bezig met waarheid en rechtvaardigheid • Deze kritiek is te begrijpen aan de hand van Plato's driedeling van de ziel. Het hogere zielsdeel, het denkvermogen, moet de lagere zielsdelen in toom houden. Redenaars die emoties inzetten, prikkelen het laagste zielsdeel. Hetzelfde geldt voor theaterstukken waarbij het publiek opgaat in de emoties van de hoofdfiguren. Het oproepen van emoties en prikkelen van het lagere zielsdeel is gevaarlijk omdat het afleidt van de waarheid en een beter begrip van de werkelijkheid 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
4	<p>maximumscore 3</p> <p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie dat Sartre de emotie van de oude mannen als angst zou omschrijven: een onbestemd gevoel van verlies van vertrouwen • een uitleg van het verschil tussen angst en vrees: vrees is gericht op een concreet object van buiten, terwijl angst onbestemd is omdat men aan zichzelf / eigen reacties twijfelt • een uitleg dat angst fundamenteeler is dan vrees: angst is existentieel en vrees heeft betrekking op de concrete omstandigheden 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sartre zou de emotie van de oude mannen omschrijven als angst. Ze hebben een onbestemde angst voor de toekomst en het naderende onheil, ze verliezen hun vertrouwen waardoor ze niet meer weten wat te doen. Hun angst is bovendien niet gericht op een concreet object, ze weten eigenlijk niet waarvoor ze bang zijn • Volgens Sartre is angst onbestemd en vaag. Deze emotie heeft betrekking op onszelf en is gegeven met ons mens-zijn. Bij angst wantrouwen mensen hun eigen reacties en de mogelijkheid of ze de situatie wel aan zullen kunnen. Het is een onbestemde toestand waarbij mensen niet meer weten wat te doen en angst ten aanzien van henzelf gaan voelen. Vrees daarentegen is altijd gericht op een concreet object buiten onszelf zoals bijvoorbeeld een monster • Angst is fundamenteeler dan de vrees voor een concreet object omdat het gericht is op de mens zelf. De angst is existentieel of onbestemd, terwijl vrees betrekking heeft op concrete omstandigheden 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
5	<p>maximumscore 4</p> <p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een uitleg en toepassing op ‘Het verhaal van Orestes’ van de vier elementen van Aristoteles die een rol spelen bij medelijden: (1 scorepunt per juist toegepast element) – Er is onheil door de dreiging van de wraakgeesten. – Orestes is zelf niet schuldig aan het onheil want de opdracht komt van de goden. – Orestes wordt getroffen door onheil dat iedereen zou kunnen overkomen. – Het onheil speelt zich af voor de ogen van het publiek. 	<p>4</p>

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aan de hand van de vier elementen die Aristoteles onderscheidt bij de emotie medelijden kun je concluderen dat het publiek terecht medelijden kan krijgen met Orestes: (1 scorepunt per juist toegepast element) – Na de moord op zijn moeder ziet Orestes de wraakgeesten: hun angstaanjagende verschijning belooft weinig goeds, hij zal voor eeuwig worden opgejaagd. Er is sprake van onheil. – Orestes is zelf niet schuldig aan zijn lijden: hij moet van de goden de vreselijke opdracht uitvoeren om zijn moeder te vermoorden en in de Griekse mythologie gehoorzaamde ieder normaal denkend mens aan de wil van de goden. – In principe zouden we allemaal in Orestes schoenen kunnen staan: het overspel van zijn moeder, een onmogelijke opdracht van de goden, het zijn allemaal gebeurtenissen die iedereen zouden kunnen overkomen. – Orestes' leed speelt zich in de buurt af, namelijk direct voor de ogen van de toeschouwers. Ze gaan helemaal op in het verhaal. 	4
6	maximumscore 3	
	<p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie van Nietzsches voorkeur voor de herenmoraal uit het effect van tragedies: de Grieken leven en handelen vanuit eigen kracht • aan de hand van Nietzsches analyse van de emotie medelijden: dit is een deugd van de zwakken • aan de hand van Nietzsches onderscheid tussen slaven- en herenmoraal: de slavenmoraal is de moraal die uitgaat van zwakte terwijl de herenmoraal uitgaat van leven op eigen kracht 	1 1 1
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens Nietzsche geven Griekse tragedies het inzicht dat we het leven moeten vieren, ondanks de tragische ellende die het leven ons zal brengen. Doordat de Grieken zich in hun tragedies niet laten misleiden door de fantasie, maar de wrede mateloosheid laten winnen en daaraan genot beleven, ziet Nietzsche de Grieken als krachtig. Dit is een typisch voorbeeld van wat Nietzsche bedoelt met de herenmoraal: leven en handelen vanuit de eigen kracht en niet proberen vanuit zwakte de sterken naar beneden te halen • Volgens Nietzsche is medelijden typisch een deugd die in het leven is geroepen door de zwakken en onderdrukten om het in de samenleving op te kunnen nemen tegen de krachtige mensen • Nietzsche onderscheidt de herenmoraal van de slavenmoraal. De herenmoraal is de moraal van de sterken die handelen vanuit hun eigen kracht. De slavenmoraal is de moraal van de zwakken en onderdrukten 	1 1 1

Vraag	Antwoord	Scores
7	maximumscore 4	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een weergave van twee van de onderstaande kenmerken van medelijden volgens Nietzsche: (1 scorepunt per juist weergegeven kenmerk) 	2
	<ul style="list-style-type: none"> – Medelijden betuigen betekent je boven een ander verheven voelen. – Medelijden lijkt altruïstisch, maar is egoïstisch. – Bij medelijden wentelen we ons eigen lijden af. – Medelijden getuigt van te sterke fantasie. – Medelijden getuigt van te snel gekwetste ijdelheid. – Medelijden vermeerdert het lijden in de wereld en is dus schadelijk. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • een weergave van de visie van Schopenhauer: medelijden benadrukt de fundamentele identiteit of gelijkheid tussen mensen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een consistente argumentatie of medelijden wenselijk dan wel verwerpelijk is aan de hand van twee van bovenstaande kenmerken van Nietzsche en de visie van Schopenhauer 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ik ben het eens met Nietzsche dat op het moment dat je medelijden voelt ten aanzien van een ander, je jezelf verheven voelt boven die ander. Bovendien is medelijden volgens hem en volgens mij een egoïstische emotie 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • Medelijden benadrukt wat dat betreft dus niet de fundamentele identiteit of gelijkheid tussen mensen zoals Schopenhauer beweert, het is juist een egoïstische emotie: het geeft een goed gevoel om je verheven te voelen boven een ander 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Medelijden is dus niet oprecht, omdat het gelijkheid en altruïsme voorwendt terwijl het ongelijkheid en egoïsme inhoudt. Daarom vind ik medelijden een verwerpelijke emotie 	1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> • Medelijden is volgens mij niet, zoals Nietzsche beweert, een handeling om de eigen pijn, die door de pijn van de ander is opgeroepen, af te wentelen of een ijdele poging om erkentelijkheid te ontvangen van degene die lijdt 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • Ik ben het juist eens met Schopenhauer, die vindt dat de pijn van een ander ook mijn pijn is. Doordat er op het diepste niveau van de Wil geen onderscheid bestaat tussen individuen, toont medelijden de fundamentele identiteit of gelijkheid tussen mensen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Medelijden is volgens mij een oprechte emotie vanuit de fundamentele gelijkheid tussen mensen op het niveau van de Wil. Als men pijn beziet vanuit de Wil, zou de pijn van een ander ook mijn pijn moeten zijn. Medelijden brengt deze gelijkheid in het lijden tot uitdrukking en is daarmee wat mij betreft een wenselijke emotie 	1